

Pirjo Kela
Mielimetsä

ISBN 978-952-7130-69-8

Käy peremmälle, käy peremmälle, olet ollut jo täällä.....	5
Oma metsä	15
Poluilla.....	37
Pääni on koivusta. Te sanotte: Artek.	51
Rahapuu.....	67
Kun puu kaatuu ei varjoakaan enää ole.....	83
Piilo.....	99
Metsä yllättää	109
Tapion pöytä.....	129
Kohtaamisia.....	145
Metsänpeitto	173
Alla unisen oksiston valoa kummallista on.....	183
Metsä minun kotini	195

Esipuhe

Minä sanon metsä, mutta silti menen mehtään, ja kun olen päässyt sinne, olen metässä. Sukuni murre siis elää vielä puheessani. Moni menee methään, vielä useampi mettään. Sellaista on suomen kieli, mutta millainen on mieli?

Mitä suomalaiset ajattelevat metsästä? Onko se muutakin kuin rauhan tyyssija ja kitkerien kiistojen aihe? Kun pohdin tätä, alkoi mieleeni nousta lukemattomia lausahduksia, mielipiteitä ja tarinoita, joita olin vuosien varrella kuullut. Vangitsin muistoni paperille ja annoin mielikuvituksen täydennellä niitä. Näin syntyi Mielimetsä, jossa päästän ääneen 139 eri-ikäistä suomalaista. He kertovat omin sanoin, mitä heille tulee ensimmäiseksi mieleen sanasta metsä.

Pirjo Kela

Käy peremmälle,
käy peremmälle,
olet ollut jo täällä.

Henriikka Tavi

Suomessa on 4500 puuta jokaista asukasta kohti. Siis oikeesti! Niin paljon! Mä en ole varmaan edes nähnyt niin monta puuta koko elämäni aikana. Ihmisiä kyllä, joo. Niitä olen nähnyt kymmeniätuhansia, mutta puita.... Eiks niistä tulis jo aika iso metsä, siis alue. Montako neliökilometriä se mahtais olla? Vai pitääkö puhua hehtaareista? Ei hajuakaan, kuinka paljon vaikka sata puuta vie tilaa. Ja tartteeko mänty isomman alueen kuin kuusi? Vai riippuuko tilan tarve maaperästä? Kai sit ihminen määrää nykyisin, miten tiheessä puut kasvaa, vai?

Joo, puista sentään tiedän jotain, mutta metsästä en ehkä juuri mitään. Jos saisin ne mun neljätuhattaviisisataa puutani oikeesti itselleni, niin millainen metsä niistä syntyis? Kannattaisko ottaa kuusta vai mäntyä? Tai miksen mieluummin ottais tammimetsää, sellaista, jonka muistan lastenkirjojen kuvista.

Turhapa sillä asialla on päättään vaivata. Tasan ei käy onnen lahjat eikä metsät, joten mulla ei ole puun puuta. Milloin metsät menivät joidenkin tiettyjen ihmisten omistukseen? Miks jotkut jäi ilman? Historiasta muistan jotain sarkajakoja, mutta eikös niissä ollut kyse peltojen jakamisesta? On helppo ymmärtää, että jollakin tyypillä on peltoja ja taloja ja timantteja, mutta että metsää, sen omistaminen tuntuu oudolta. Mä en taida tuntea yhtään metsänomistajaa. Tunnistaako sellasen päältäpäin? (Tähän kuuluis emoji!) Ajatus niistä tuhansista puista on saanut mun pääni sekaisin.

Jos koko maapallon puut jaettais tasan kaikille ihmisille, niitä olis 420 per nuppi. Se määrä riittäis kyllä mulle.

Annika, 22

En kai ikinä totu näihin Uudenmaan metsiin. Täällä kasvaa liikaa heinää! Harrastin suunnistusta jo kotipuolessa, ja täällä sitä oli helppo jatkaa, mutta nämä metsät. Mitä havumetsää tämä – heiniä on välillä enemmän kuin varpuja. Tuntuu, ettei tämä ole oikeaa metsää, vaan jonkinlainen poikkeus.

Jake, 20

Jos puu kaatuu metsässä niin, ettei kukaan ole kuulemassa, kuuluuko kaatumisen ääni? Pitääkö paikalla olla joku, jolla on korvat ja ääntä käsittelevät aivot? Siitä riitti inttämistä, kun olin kouluiässä. Varsinaista filosofiaa, joo. No, nyt siitä ei enää tarvitse jänkätä, eikä voikaan, sillä asia on selvä kuin pläkki: ei ole metsää ilman korvia. Aina siellä jotain eläimiä on, jos ei nisäkkäitä, niin ainakin pieniä höntiäisiä ja niillä jonkinmoiset kuuloelimet. Kas kun ei sitä huomattu silloin.

Tai no, ymmärrän tietysti sen idean, josta intettiin. Että JOS. Mutta eikös se ole tutkittu juttu, että kasvitkin kuulee, niin että kai ainakin se kaatuva puu itse kuulee äänen. Eikä yksi puu metsää tee, niin että onhan siinä ympärillä kuulijoita. Ne puiden puheet on tietääkseni kemiallisia: lehdistä ja neulasista pölähtelee ilmaan aineita, joita muut kasvit sitten haistelee. Mutta voiko sitä haistamista sitten sanoa kuulemiseksi? Jotain kommunikaatiota se kumminkin on.

Tommi, 31

Kun mä olin päiväkodissa, me mentiin kerran metsään. Me kuunneltiin metsän ääniä ja yritettiin nähdä eläimiä. Päiväkodin täti oli innoissaan muurahaisista, mutta minä toivoin, että näkisin karhun. Me käytettiin kaikkia aisteja, ja siksi me haisteltiin sammalia ja laitettiin nenä puun kylkeen. Me halattiin niitä puita. Sitten me maisteltiin neulasia, ja täti sanoi, että kaikkia kasveja ei saa maistella, sillä ne voi olla myrkyllisiä. Minusta neulanen maistui tosi myrkylliseltä.

Kun kerroin kotona siitä retkestä, äiti kauhistui. Se soitti päiväkotiin, ja sanoi, että jos teidän on ihan pakko viedä ne metsään, niin enhän minä sille mitään voi, mutta älkää nyt herran tähden niille mitään neulasia syöttäkö.

Vilma, 7

Jos pitäisi kertoa Suomesta jollekin ulkomaalaiselle, niin mistä aloitaisiin? Jos pitäisi tehdä luonnehdinta, joka sopisi mihin tahansa tilanteeseen, kaikille vastaantulijoille: kanadalaiselle vanhukselle, sumatralaiselle nuorelle, mongolialaiselle koululaiselle ja Ghanan poliittisille johtajille. Selvä se, minulle suomalaisuuden keskiössä ovat villasukat, sellaiset mummon kutomat tai itse neulotut, hätätilassa myyjäisistä ostetut. Ilman villasukkia ei ole elämää.

Ehkä en villasukkapuheineni tulisi ymmärretyksi maailman turuilla ja toreilla, joten kertoisin luultavasti metsästä. Siitä, että metsää on enemmän kuin peltoa, ja että metsä ympäröi kaupunkeja ja järviä. Että metsässä on lähinnä havupuita, joiden lehdet ovat ohuita neulasia. Voisin piirtää männyn ja kuusen ja neulasen. Kertoisin, miten metsään ja kaikkialle muuallekin sataa talvella valkoista lunta, joka valaisee maiseman. Silti kaikkina vuodenaikoina on myös vihreää, sillä neulaset pärjäävät ankarissakin olosuhteissa. Voisin mainita senkin, että puusta tehdään taloja, joita voidaan sitten lämmittää puulla. Ja sen, että minun sukunimeni, Mäntynen, on metsästä lähtöisin kuten monen muunkin suomalaisen sukunimi.

Miten kertomani otettaisiin vastaan? Osassa Kanadaa luonnonolot ovat samanlaiset kuin Suomessa, joten siellä tulisin luultavasti ymmärretyksi, mutta entä muualla? Mitä havumetsistä tiedetään päiväntasaajan tuntumassa? Mitä mielikuvia syntyisi sumatralaisen tai ghanalaisen mielessä? Ja entäs Mongoliassa! Itse luulin, että siellä on vain loputonta aroa ja aavikkoa, mutta äsken sain googlettamalla selville, että siellä kasvaa metsiäkin, ja nimenomaan havumetsiä.

Anna, 19

Islannista ne onnistu hävittämään kaikki metsät. Viikingit, ilmeisesti ne. Mutta kai siihen liittyy jonkinmoinen ilmastonmuutos tai joku, täytyy liittyä. Miten nyt muuten? Kaikki metsät? Ja oliko ne sitten näitä havumetsiä siellä? Ei pitäneet puut puoliaan, ei osanneet pitää. Tuuliko lie avittanut sitä autioitumista?

Että ensin oli metsä, mutta sitten koko maa oli autio ja tyhjä. On se minusta aika kauheeta! Toivon vaan, ettei Suomessa kävis niin. Millasta täällä olis, jos metsät häviäis?

Teuvo, 42

Maapallon vanhin ihminen on 117-vuotias Kane Tanaka, japanilainen. Hänestä oli iso kuva lehdessä, ja kylläpä hänen kasvonsa näyttivät tutuilta! Hyvänen aika, jossain muuallakin olin nuo kasvot nähnyt. Jossain lähellä, mutta missä? Sitten huomasin, että hänen ihonsa muistutti puun kaarnaa. Joskus kaarnassa on tummennoksia ja kohoumia, ja minun oli täytynyt nähdä sellainen puu, jossa nuo rosot muodostavat Kane Tanakan kasvot. Onko niin, että ihminen vanhetessaan muuttuu puuksi? Eikös sellaisia tarinoita ole?

Olen aina ajatellut, että yli 100-vuotiaaksi en halua elää, 90 riittää, ja hyvä, jos suht terveenä pääsisi siihen ikään. Nyt kuitenkin aloin miettiä, millaiselta tuntuisi muuttua puuksi.

Juuli, 25

Männyn taipumus muuttua keloksi on mielenkiintoinen ilmiö. Mänty saattaa keloutua pikkuhiljaa, niin että muutama oksa vielä vihertää, vaikka runko vaikuttaa jo täysin kuolleelta. Puu kuolee pystyyn, ja siitä tulee luonnon kaunein vainaja, kuten olen joskus lukenut. Joo, kouluikäisenä luin sellaistakin, että kelojen kiertyminen johtuu maapallon pyörimisliikkeestä. Se tuntui hienolta; kuvittelin, miten maapallo hitaasti kääntää kylkeään, ja erämaan vanhat kelot nitisevät yrittäessään pysyä liikkeessä mukana. Myöhemmin tuo teoria osoitautui vääräksi, eikä maapallon pyöriminenkään ole niin hidasta ja juhlallista kuin silloin kuvittelin. Mukava ajatus se kuitenkin oli.

Nyt sitten sain kuulla uuden, kiinnostavan asian – väitteen, että keloutuminen olisi männyn, siis koko puulajin, puolustuskeino kuusta vastaan. Jääkauden jälkeen männyllä oli hyvät oltavat siihen asti, kunnes kuusi alkoi vallata alaa. Varjossa kasvavana kuusi pystyi työntämään männyn reheviltä mailta kokonaan pois. Männyn pelastus olivat metsäpalot, joista se selvisi kuusta paremmin. Niinpä sille kehittyi keloutumistaipumus: sen sijaan, että se lahoaisi, se pihkautuu ja kuolee pystyyn. Kuivan, hopeanharmaan pinnan alla on punertavaa, pihkaista puuta, tervasta, joka syttyy helposti. Kun salama iskee, kelo syttyy todennäköisemmin kuin elävä puu, joten mitä enemmän keloja, sitä enemmän paloja. Ovelaa!

Jesse, 36

Oma metsä